

10. Шуміло, І., Ткаченко, Є., Сенаторова, О. та ін. Правовий захист ЛГБТ-спільноти : програма навчальних модулів. Харків, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. 2019. С. 28-40.
11. Уварова, О., Харитоновна, О. та ін. Гендерні студії : навчальна програма. Харків, Право. 2018. 76 с.
12. Москаленко, О., Новіков, Д. Гендерно-правові студії : практикум. Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди. 2020. 33 с.

ЖІНКИ В ОЛІМПІЙСЬКОМУ РУСІ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

канд. наук з фіз. виховання **Окунь Д. О.**,
канд. наук з фіз. виховання **Стадник С. О.**
Харківська державна академія фізичної культури

Вступ. Олімпійський спорт є одним із дивовижних явищ в історії людства. Зродившись у Стародавній Греції у 776 р. до н. е., Олімпійські ігри (ОІ) проводилися 1170 років, будучи однією з важливих частин еллінської цивілізації [1; 6; 13]. Закінчивши свій древньогрецький цикл у 394 році, Олімпійські ігри відродилися у кінці ХІХ століття у зовсім нових історичних умовах, після 1500 років повного забуття. Аналізуючи більш ніж столітню історію сучасного олімпійського руху неважко впевнитися у тому, що ідеали, покладені в основу Олімпійських ігор Стародавньої Греції, вічні і захоплюючі для людства. І, власне, боротьба за ці ідеали не тільки дозволила відродити Олімпійські ігри, але й зробила олімпійський спорт надзвичайно популярним явищем, яке охопило усі континенти і країни, свого роду феноменом громадського життя всієї світової спільноти [2; 6; 9; 14].

Мета дослідження – охарактеризувати роль жінок в олімпійському русі.

Результати дослідження. Залучення жінок до олімпійського руху відбувалось поступово, адже тривалий час у різних культурах атлетичні змагання були винятково чоловічою справою [3; 4]. З давніх часів, коли Олімпійські ігри проводились у Стародавній Греції, жінки не тільки не могли брати участь в атлетичних змаганнях, їх навіть не допускали до Ігор як глядачів. Тільки одній жінці було дозволено спостерігати за видовищем – жриці

богині Деметри, святилище якої також знаходилося в Олімпії. З VI ст. до н.е. допускаються жінки до участі в змаганнях на колісницях, але тільки у якості власниць коней і колісниць. Приз за перемогу отримувала власниця, а їздовий – стрічку для обв'язування голови. Першою жінкою, що отримала право самостійно управляти колісницею була Кініска, жінка спартанського царя Агесілая (IV ст. до н. е.), а у 288 р. до н. е. Белістиха із Македонії перемогла у перегонах на колісницях. Разом з тим в Олімпії, поруч із храмом Зевса, перебував величний храм Гери, на честь якої проводилися жіночі Ігри [8; 26].

У стародавній Спарті схвалювали заняття жінок спортивними вправами для того, щоб вони народжували здорових дітей. У той же час у стародавньому Римі не захоплювались спортивною статурою жінки, не схвалювали жіночий спорт, проте, жінки брали участь в гладіаторських боях. У добу Середньовіччя також не було престижним для жінки займатись спортом [3; 16; 23].

За свідченням історика Плутарха, у Спарті, де основною метою виховання було формування витривалого і сміливого воїна, до 20 років дівчат навчали так, як і юнаків. Коли чоловіки йшли у військові походи, забезпечення порядку ставало обов'язком жінок [10].

У процесі відродження Олімпійських ігор П'єр де Кубертен, дотримуючись традицій олімпійського спорту Стародавньої Греції, був категоричним противником участі жінок в Олімпійських іграх. На його думку, Олімпійські ігри – це торжество чоловічої сили, спортивної гармонії, начала, що базується на принципах інтернаціоналізму, лояльності, що сприймається глядачами як мистецтво і винагороджується схвальними оплесками жінок [12]. У цьому П'єра де Кубертена активно підтримували більшість членів Міжнародного олімпійського комітету (МОК), які ігнорували постулати фемінізму, що набирав силу і прагнув до ліквідації дискримінації жінок, до усунення їх культурної і політичної нерівності з чоловіками.

На Іграх II та III Олімпіади МОК не був залучений до формування програм олімпійських змагань, а, отже, це питання перебувало в руках оргкомітетів Ігор. Як результат, у програмі Ігор-1900 року з'явилися змагання жінок з тенісу, гольфу і вітрильного спорту, популярних у вищих прошарках суспільства [1].

Таким чином, у 1900 р. жінки отримали можливість брати участь в Олімпійських іграх і зберегли її протягом усієї подальшої історії олімпійського

руху. Першими олімпійськими чемпіонками сучасності на Іграх II Олімпіади 1900 року (Париж) стали: Шарлота Купер (Велика Британія) з тенісу, графиня Елен де Пуртале (Швейцарія) у змаганнях з вітрильного спорту, Маргарет Еббот (США) з гольфу [19].

Прагнення подолати статево-рольові стереотипи про "обмежені можливості слабкої статі" у кінці XIX-початку XX ст. виразилося в активній зацікавленості жінок щодо участі у різних видах тілесно-рухової практики. У той період часу в руслі загальносвітових тенденцій зміни соціальної значимості жінки трансформується тілесний імідж жінки в цілому, відповідно і ставлення до її участі в міжнародному спортивному та олімпійському русі [4; 5; 7; 24].

Процес інтеграції жінок у міжнародний фізкультурно-спортивний рух був повільним і важким. Спортсменки змагалися в нечисленних "традиційно жіночих" видах спорту за рамками офіційної олімпійської програми. Обмежений контингент учасниць повністю відображав тодішні тенденції гендерної диференціації: усі спортсменки походили з привілейованих прошарків суспільства і були представницями європейської раси. А включення небагатьох видів спорту до реєстру змагань, до яких жінки все ж таки були допущені, передували бурхливі кампанії, організовані активістками феміністичного руху [1, 3, 4, 10].

Так, у 1906 р. відбувся перший офіційний жіночий Чемпіонат світу з фігурного катання, проведений в Давосі (Швейцарія) за ініціативою Міжнародного союзу ковзанярів (ISU). Ці змагання стали зразком для проведення численних національних відкритих чемпіонатів з цього виду спорту, таких як чемпіонати Німеччини 1911 р., Австрії 1913 р., США 1914 р. Цікаво, що у Великобританії в подібних змаганнях брали участь і жінки, і чоловіки. Першою спортсменкою, яка завоювала золото відкритого чемпіонату Великобританії, стала Медж (Флоренс) Сайерс [20; 21].

У 1918 р. ISU додав змагання змішаних пар в програму Чемпіонату світу з фігурного катання. До Першої світової війни фігуристки Німеччини, Великобританії, Австрії та Фінляндії утримували першість у цьому виді спорту, постійно демонструючи зростаючу майстерність. Лише у 1918 р. американка Тереза Велд та її партнер Натаніел Найлс змогли змінити цю традицію. Велд також виграла бронзову медаль на Олімпійських іграх в Антверпені у 1920 р.

Заснована у 1908 році Міжнародна федерація плавання (FINA) стала однією з небагатьох спортивних асоціацій, що зайняли ліберальну позицію по відношенню до жіночого спорту. У 1911 р. FINA активно підтримувала зусилля швейцарських та англійських спортсменок, які добивалися включення плавання в програму Олімпійських ігор в Стокгольмі в 1912 р. Найбільшу популярність цей вид спорту отримав у американських спортсменок [17].

У зв'язку з цим не можна не згадати про Шарлоті Епстейн (1884-1934) - відомої громадської діячки, яка багато зробила для розвитку жіночого спорту у Сполучених Штатах Америки. Ш. Епстейн у 1914 р. заснувала Національну жіночу лігу порятунку і восени того ж року завдяки активним діям Ліги Аматорського атлетичного союзу (Amateur Athletic Union) офіційно почали реєструвати жіночі змагання з плавання. У 1916 р. Аматорський атлетичний союз організував перший національний чемпіонат для жінок, який включав 6 вправ вільним стилем на різні дистанції. Проте, в тому ж році з боку цієї організації була зроблена невдала спроба провалити участь спортсменок у змаганнях з плавання. У 1917 р. Ш.Епстейн заснувала в Нью-Йорку Жіночу асоціацію плавання в надії поліпшити існуючий стан речей і вивести жіночі змагання з-під контролю агресивно налаштованих «прочоловічих» організацій. Дуже скоро клуб став лідером жіночого плавання в США, і в 1918 р. його спортсменки внесли свій внесок у список світових рекордів [5].

За період з 1920 по 1936 рр. кількість видів змагань в програмі ОІ збільшилась з 6 до 15. Поява в програмі Олімпійських ігор жіночих змагань, як і прагнення жінок до постійного розширення їх частини програми, викликало різко негативну реакцію у багатьох членів МОК і міжнародних спортивних федерацій. Не припинялися спроби окремих членів МОК взагалі усунути жіночі види змагань із програм Ігор. Так, МОК ухвалив рішення, згідно з яким всі жіночі змагання, проведені до 1924 р., було позбавлено офіційного статусу, що жіночі організації сприйняли не інакше, як прояв гендерної нерівності.

Факти наполегливого небажання Міжнародної любительської легкоатлетичної федерації (IAAF) визнавати жіночу легку атлетику, послужили підставою для створення у 1921 р. Міжнародної жіночої спортивної федерації (FSFI), яку очолила французька спортсменка Еліс Мілльє. У свою чергу FSFI започаткувала Олімпійські жіночі ігри, перші з яких відбулися в Парижі

у 1922 р. Жіноча організація активно працювала до 1938 р., після чого з різних причин згорнула свою діяльність [2; 15; 25].

Незважаючи на явну диспропорцію змагань серед чоловіків і жінок у програмах Олімпійських ігор, популярність жіночого олімпійського спорту продовжувала неухильно зростати. Необхідно відзначити, що до першої світової війни спортивний рух серед жінок тільки починав розвиватися, проти жіночого спорту протестувала церква, думка якої з питань жіночої моралі співпадала з думкою офіційної влади майже у більшості країнах. Власне, у цих умовах жінки вперше отримали допуск до участі в Олімпійських іграх без офіційної згоди з боку МОК.

У 50-х роках ХХ століття розвитку жіночого спорту сприяв фактор політичного протиборства в «холодній війні» між СРСР і США, між соціалістичними та капіталістичними державами. Так, спортивні організації побачили, що у багатьох жіночих видах змагань домогтися успіхів на світовій спортивній арені значно легше, ніж у чоловічих. Це стало додатковим стимулом для розвитку жіночого спорту.

У 60–80 рр. у результаті значної і глобальної індустріалізації країн набирає темпів емансипація жінок, поступово ліквідується нерівність в усіх сферах діяльності. Свідченням цього є ряд документів, прийнятих генеральною асамблеєю ООН [10]. Емансипація жінок, стрімкий розвиток жіночого спорту у світі, ріст спортивних результатів опинились у полі зору керівного органу олімпійського руху. На розгляд виконкому МОК в Мехіко (1968 р.) було представлено результати аналізу олімпійської програми. Спільною думкою учасників обговорення стало збільшення кількості жінок-учасниць ОІ. Комітет з олімпійської програми (у нього входили члени МОК, МСФ, НОК) всіляко підтримував участь жінок у ОІ і виступав за розширення жіночої олімпійської програми. Пропозиції комітету з розширення жіночої олімпійської програми впливали на кількість видів спорту і змагань. 70-ті роки відзначались безпрецедентним просуванням вперед жіночого спорту на світовому рівні. Під час Х Олімпійського конгресу (Варна, 1973 р.) МОК, МСФ і НОК погодилися на розширення участі жінок в ОІ, головним чином, збільшивши кількість видів змагань. Але тільки з 1979 року в Олімпійську хартію було внесено нормативи для включення видів спорту в програму Ігор для жінок, які були значно

меншими за чоловічі, що стимулювало розвиток жіночої олімпійської програми [5; 7; 9; 15].

З приходом у 1980 р. до керівництва Міжнародним олімпійським комітетом Хуана Антоніо Самаранча участі жінок в олімпійському русі стало приділятися значно більше уваги, ніж у попередні роки. Саме його заслугою є те, що у 1981 році жінка вперше стала членом МОК. Це вплинуло на розвиток всіх сторін олімпійського руху і, насамперед, програм Олімпійських ігор, у яких кількість жіночих видів змагань, як і кількість учасниць, стала стрімко зростати. Олімпійськими для жінок стали традиційно «чоловічі» види спорту: у 1992 р. – дзюдо, 1996 р. – футбол, 1998 – хокей, 2000 – важка атлетика, сучасне п'ятиборство, тхеквондо, 2002 – бобслей, 2004 – вільна боротьба, 2012 – бокс, 2014 – стрибки на лижах з трампліну.

З 90-х років у політиці МОК щодо розвитку олімпійської програми прослідковується потреба у збільшенні її видовищності. З розширенням жіночої олімпійської програми збільшується видовищність ОІ в цілому, і це сприяє збільшенню кількості номерів у жіночій олімпійській програмі. Після закінчення столітнього Олімпійського конгресу (Париж, 1994 р.), на якому обговорювалась роль жінки в олімпійському русі, в Олімпійську хартію внесено поправку, що стосувалася чіткого визначення ролі жінок в олімпійському русі. Стаття 2 п. 5 підкреслює, що «МОК всіляко заохочує за допомогою відповідних заходів підвищення ролі жінок у спорті на всіх рівнях і в усіх структурах, особливо у виконавчих органах національних та міжнародних спортивних організацій шляхом суворого дотримання принципу рівноправ'я чоловіків та жінок» [28; 31].

Президент МОК Х.А. Самаранч у грудні 1995 року створив робочу групу «Жінки і спорт», яка мала представляти йому і виконавчому комітету свої рекомендації з розв'язання відповідних проблем. Ця робоча група, як і всі комісії і робочі групи МОК, була дорадчим органом. Вона складалася з представників трьох складових олімпійського руху – МОК, МСФ, НОК, а також представників від спортсменів.

Щодо статевого розподілу станом на 1990 рік з 95 членів МОК – тільки 7 жінок (7,4%), тільки 5 жінок (2,6%) є президентами НОК і тільки одну МСФ очолює жінка – Інфанта донна Пілар де Борбон (Іспанія, кінний спорт). На 105 сесії МОК у Атланті (1996 р.) прийнято рішення про необхідність НОК

забезпечити до кінця 2000 р. частку жінок не менше 10% у складі всіх законодавчих і виконавчих структур, а до кінця 2005 р. ця кількість повинна збільшитися до 20%. Вищесказане відносилось також до міжнародних і національних федерацій, спортивних організацій олімпійського руху. МОК контролював виконання поставлених завдань. На 107 сесії МОК у Нагано (1998 р.) кількість жінок – членів МОК уже складала 10% (12 із 118). У 1997 році вперше в історії олімпійського руху на посаду віце-президента МОК було обрано жінку – Аніту Дефранц (США). До того ж 26 жінок активно працювало в різних комісіях і робочих групах МОК [10; 19; 22; 31].

Досвід СРСР, США, НДР щодо жіночого спорту і постійне розширення жіночої частини програми Олімпійських ігор призвели до інтенсивного його розвитку в інших країнах. Цей процес торкнувся навіть країн мусульманського світу, у яких релігія і традиції в минулі роки зробили неможливою участь жінок у спорті вищих досягнень. До прикладу, у 2016 році Ібтіхадж Мухаммад (США) стала першою жінкою-мусульманкою у хіджабі, яка виграла олімпійську медаль (фехтування, Ігри XXXII Олімпіади в Ріо).

Таблиця 1

Кількість учасників Ігор Олімпіад (1900, 1920, 1952, 1992, 2016 рр.)

№	Рік	Місце проведення	Кількість учасників	
			чоловіків	жінок
II	1900	Париж, Франція	975	22
			98%	2%
VII	1920	Антверпен, Бельгія	2563	63
			98%	2%
XV	1952	Гельсінкі, Фінляндія	4436	519
			90%	10%
XXV	1992	Барселона, Іспанія	6652	2704
			71%	29%
XXXI	2016	Ріо-де-Жанейро, Бразилія	6268	5176
			55%	45%

Інтенсивний розвиток жіночого спорту у різних країнах світу, орієнтованих на загальнокомандний успіх на Олімпійських іграх, призвів до того, що в національних командах співвідношення жінок і чоловіків виявилось значно вищим, ніж співвідношення чоловічих і жіночих видів змагань. Зокрема,

кількість жіночих видів змагань у програмі Ігор XIX Олімпіади у Пекіні у 2008 році становила близько 42% від загальної кількості. Однак, частка жінок у складах окремих команд виявилася значно вищою, наприклад, у Швеції – 59%, Румунії – 60%, Норвегії – 64%.

Сучасний курс політики МОК щодо розвитку спорту серед жінок відображено в програмі «Olympic Agenda 2020», яку прийнято у 2014 році. Серед рекомендацій цієї програми було збільшення кількості жінок в Олімпійських іграх до 50%.

Також у 2017 році МОК почав огляд поточного стану гендерної рівності в олімпійському русі, у результаті якого прийнято проєкт МОК щодо забезпечення гендерної рівності. Проєкт містить 25 рекомендацій, що охоплюють п'ять областей. Зокрема серед рекомендацій: для всіх індивідуальних змагань кількість учасників жіночої та чоловічої статі має бути однаковою для кожного виду, забезпечення повної гендерної рівності в квотах для спортсменів і присудження медалей для обох статей тощо [18; 31; 32].

Згідно з даними про участь спортсменів в Олімпійських іграх 2018 та 2016 рр. за видами спорту найгірші показники гендерного співвідношення спостерігаються у бобслеї та скелетоні, де змагаються 27% жінок і 73% чоловіків та у боксі, де змагаються 15% жінок і 85% чоловіків. Кількість учасників та частку жінок в зимових Олімпійських іграх показано у таблиці 2.

Таблиця 2

Кількість учасників зимових Олімпійських ігор (1924, 1952, 1992, 2018 рр.)

№	Рік	Місце проведення	Кількість учасників	
			чоловіків	жінок
I	1924	Шамоні, Франція	247	11
			96%	4%
VI	1952	Осло, Норвегія	585	109
			84%	16%
XVI	1992	Альбервіль, Франція	1313	488
			73%	27%
XXIII	2018	Пхенчхан, Республіка Корея	1664	1169
			59%	41%

Як видно із таблиці 2, внаслідок заходів МОК, кількість жінок-учасниць на XXIII зимових Олімпійських іграх в Пхенчхані склала 41,3%, а на Іграх 32

Олімпіади в Токіо прогнозована частка жінок серед учасників – 48,8%. До того ж Міжнародний олімпійський комітет вирішив, що на церемоніях відкриття та закриття Ігор-2020 у Токіо від кожної збірної може бути два прапороносці різної статі — чоловік та жінка. Отже, Олімпійські ігри в Токіо будуть першими гендерно-збалансованими Іграми в історії.

Сьогодні жінки виступають на Іграх Олімпіад у всіх видах спорту, в яких виступають чоловіки, крім боротьби греко-римської, а на зимових Олімпійських іграх – крім лижного двоєборства. Необхідно також зазначити, що жінки, починаючи з Ігор 1984 року, отримали можливість змагатися на Іграх Олімпіад у двох видах спорту, в яких змагання серед чоловіків взагалі не проводяться – синхронному плаванні та у художній гімнастиці.

Українські спортсменки також з кожної Олімпіади привозять нагороди і демонструють високу майстерність. Першим українським олімпійським чемпіоном зі спортивної гімнастики стала також жінка – Ніна Бочарова (1952 р., Гельсінки), а вже в складі збірної команди України – фігуристка Оксана Баюл (1994 р., Ліллекхаммер) [19].

Таким чином, можна переконатися, що багаторічна боротьба жінок за рівноправну з чоловіками участь в Олімпійських іграх виявилася винятково успішною, особливо протягом останніх років. Зокрема Виконавчий комітет Міжнародного олімпійського комітету схвалив види програми і квоти спортсменів для Олімпійських ігор Париж-2024, які орієнтовані на гендерну рівність та молодь. Були підтверджені також додаткові види спорту, запропоновані Оргкомітетом «Париж-2024». Відповідно до рекомендацій Комісії Олімпійської програми, основними особливостями Олімпійської програми Парижа 2024 буде: порівно 50% участі чоловіків та жінок, а також зростання змішаних за статтю видів програми з 18 до 22 порівняно з Токіо-2020. За словами президента МОК Томаса Баха, вперше в олімпійській історії спостерігатиметься участь рівної кількості спортсменів жіночої та чоловічої статі. Легка атлетика, бокс і велоспорт досягнуть повної гендерної рівності вперше на Олімпійських іграх Париж-2024, тобто 28 з 32 видів спорту в програмі «Париж-2024» будуть повністю гендерно збалансовані [11, 27, 29, 31].

Однак, на наш погляд, досягнення жінок щодо повної рівноправності з чоловіками в частині представництва в програмах Олімпійських ігор не можна оцінити однозначно. Прагнення до гендерної рівності, звичайно, можна було б

тільки вітати, якби не одна деталь. Розширення жіночої частини програми Ігор відбувається винятково за рахунок тих видів спорту, які історично сформувалися як чоловічі. Частина цих видів спорту знаходиться в протиріччі з анатомічними, фізіологічними і психологічними особливостями жіночого організму, не відображає історично сформованих природних відмінностей між чоловіками і жінками, у багатьох випадках страждає з естетичної і етичної точок зору.

МОК також взяв на себе провідну роль у заохочуванні рівності серед жінок і чоловіків. Станом на сьогодні до складу МОК входить 103 особи, з яких – 38 жінок, що складає 37%. Серед 15 членів виконкому МОК на сьогодні п'ять жінок – це 33,3%. Серед президентів спортивних федерації, станом на кінець 2019 р., була єдина жінка – президент Міжнародної спортивної федерації з кьорлінгу.

У ході аналізу штатного складу органів управління у сфері фізичної культури і спорту, зокрема регіональних органів управління (обласні, міські та районні управління, департаменти відділи тощо) було виявлено, що частка жінок складає усього 16% серед керівників державних органів управління фізичною культурою і спортом обласного рівня та 24% серед керівників державних органів управління фізичною культурою і спортом міського рівня (рис. 1).

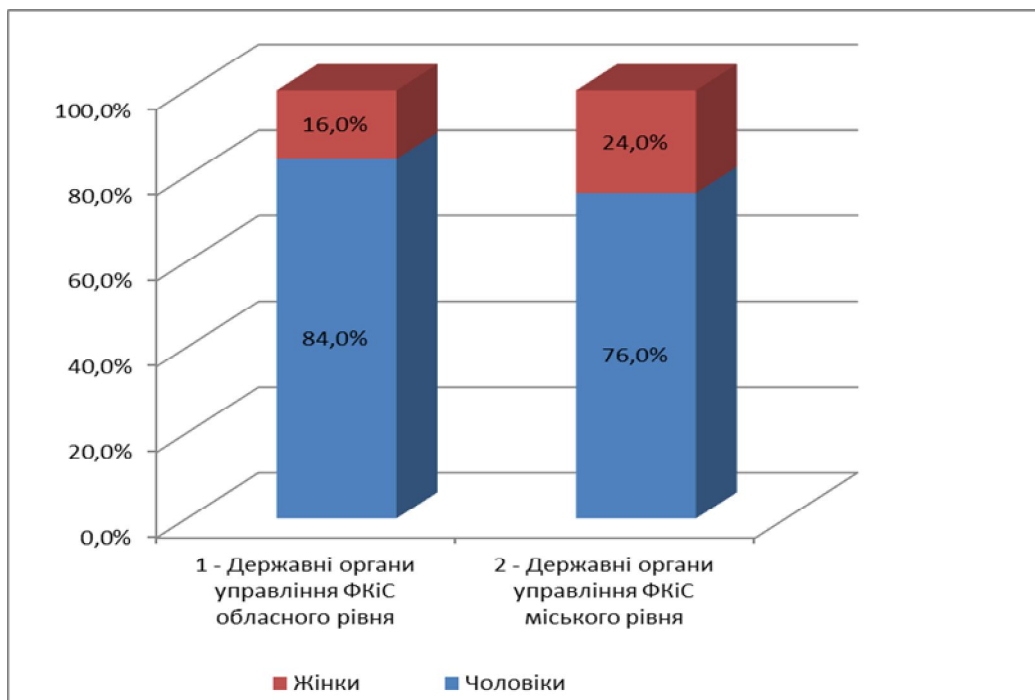

Рис. 1. Частка жінок серед керівників державних органів управління фізичною культурою і спортом обласного та міського рівнів

У ході аналізу кадрового складу громадських фізкультурно-спортивних організацій було виявлено, що частка жінок серед їх керівників є дуже незначною. Так, серед асоціацій та федерацій з неолімпійських видів спорту України частка жінок дорівнює 11%; серед керівників Національного олімпійського комітету України (НОКУ) та регіональних відділень НОКУ частка жінок складає 7,4%; серед очільників фізкультурно-спортивних товариств та відомств України взагалі немає жінок та серед керівників Всеукраїнських федерацій з видів спорту – 4,8% жінок (рис. 2).

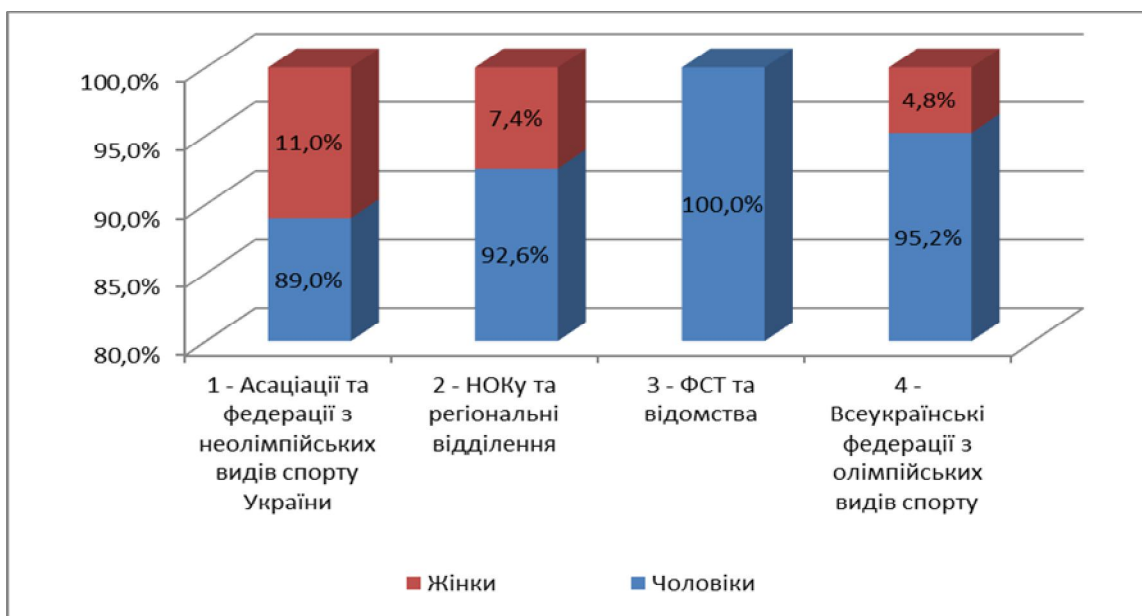

Рис. 2. Частка жінок серед керівників громадських фізкультурно-спортивних організацій

Таким чином, склалася парадоксальна ситуація, коли кількість жінок, які беруть участь в Олімпійських іграх, максимально наблизилася до кількості чоловіків, жінки майже зрівнялися з чоловіками за кількістю видів змагань, а від реальної участі у керівництві розвитком олімпійського руху вони фактично відлучені.

Висновок. Таким чином, починаючи з 70-х років ставлення МОК до участі жінок в ОІ помітно змінилося. МОК вперше став на позицію більш активного залучення жінок в олімпійський рух, що знайшло своє відображення в Олімпійській хартії. Перехід від теоретичного визнання можливості заохочення жінок до участі в ОІ до практичних заходів, викликаний зростанням

рівня спортивних результатів у жіночому спорті, а також розвитком жіночих олімпійських видів спорту на національному рівні.

З'ясовано чинники, які впливали на розвиток жіночої олімпійської програми, які можна розділити на 2 категорії: внутрішні – у межах сфери управління МОК і більш широкі соціальні фактори – емансипація. Процес збільшення жіночої олімпійської програми опирався в основному на взаємовідносини між МОК, який зберігав контроль над принциповими питаннями, і МСФ, які відображали розвиток спорту і були зацікавлені в популяризації свого виду спорту та його поширення у світі, виступали за розширення олімпійської програми зі своїх видів спорту і домогались їх визнання МОК. Під впливом таких чинників, як розвиток емансипації жінок, розвиток жіночого спорту у світі, ріст рівня спортивних результатів жінок змінилось ставлення міжнародних спортивних організацій до жіночого спорту. На розвиток жіночої олімпійської програми здійснили вплив погляди і практична діяльність президентів МОК: Зігфріда Едстрема, Анрі де Байє-Латура, Хуана Антоніо де Самаранча. Актуальними на сьогоднішній день залишаються такі питання як подолання політичних, релігійних, культурних і структурних перешкод на шляху жінок-спортсменок та жінок-керівників.

Література:

1. Бубка С. Н. Олимпийский спорт в обществе: история развития и современное состояние. К.: Олимп. лит. 2012. 260 с.
2. Булатова М. М., Бубка С. Н. Культурное наследие Древней Греции и Олимпийские игры. К.: Олимп. лит., 2012. 408 с.
3. Булатова М. М., Георгіадіс К. Міжнародна олімпійська академія в системі освіти і виховання. *Наука в олімпійському спорті*. 2016. № 3. С. 4-13.
4. Булатова М. М., Платонов В. Н. Женщины в олимпийском спорте. Олимпийский спорт. К.: Олимп. лит., 2009. С. 641-670.
5. Булатова М. Система олимпийского образования в Украине. *Наука в олімпійському спорті*. 2015. № 2. С. 5-9
6. Голощапов Б. Р. История физической культуры и спорта: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. Заведений. М., 2001. 312 с.
7. Дзюбук І. М., Щербашин Я. С. Стан та перспективи розвитку програми зимових Олімпійських ігор. *Міжнародна науково-практична конференція «Фізична культура, спорт та здоров'я»*. 8-9 грудня 2016 р. Харків: ХДАФК, 2016 с. 358-361.
8. Єднак В. Д., Яковів В. І. Включення жінок в олімпійський рух. Олімпійський рух на теренах Західної України – минуле та сьогодення. *Матеріали регіонального науково-методичного семінару*. Тернопіль, 2017. С. 35-37.

9. Єрмолова В. М. Олімпійська освіта: теорія і практика: навч. посіб. К., 2011. 355 с.
10. Казиков, И. Б., Основные тенденции формирования программы Олимпийских игр и включения новых видов спорта и дисциплин. *Физическая культура, спорт – наука и практика*. № 4, 2017 с. 89-91.
11. Кодекс честі олімпійця України. К.: НОК України, 2006. 6 с.
12. Кубертен П. Олимпийские мемуары. К.: Олимп. лит., 1997. 180 с.
13. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта. М., 1982. 399 с.
14. Кун Н.А. Легенды и мифы древней Греции. М., 1999. 95 с.
15. Лубышева, Л. И. Женщина и спорт: социальный аспект. *Теория и практика физической культуры*. 2000. № 6. С. 13-16.
16. Мельникова, Н. Ю. Эволюция женской олимпийской программы. *Теория и практика физической культуры*. 1999. № 6. С. 33-36.
17. Мягкова, С. Н. Проблемы гендерной асимметрии в современном олимпийском движении. *Теория и практика физической культуры*. 2001. № 3. С. 68-76.
18. Олімпійська хартія Міжнародного Олімпійського комітету. URL: <http://nos-ukr.org/files/OfficialDocuments/CHARTER%20July%202007-Feb08.pdf>.
19. Платонов В.Н., Гуськов С.И. Олимпийский спорт: учеб. (1-я книга). К.: Олимп. лит., 1994. 496 с.
20. Платонов, В. Н. Программа Олимпийских игр: история становления и современное состояние, противоречия и перспективы. *Наука в олимпийском спорте*. 2013. № 4. С. 60-70.
21. Платонов, В. Н., Бубка, С. Н., Булатова, М. М. Олимпийский спорт: учеб. (2-я книга). К.: Олимп. лит., 2009. 696 с.
22. Романов Н. Н. Восхождение на Олимп. М., 1993. 398 с.
23. Солопчук М. С., Заїкін А. В. Гендерні особливості у міжнародному спортивному і олімпійському русі. *Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту*. 2006. № 4. С. 176-179.
24. Столбов В. В., Финогенова Л.А., Мельникова Н.Ю. История физической культуры и спорта / под ред. В.В. Столбова М., 2000. 423 с.
25. Тягур Р. С. Історія олімпійського руху: базові терміни, таблиці, схеми. Івано-Франківськ, 2002. 272 с.
26. Энциклопедия олимпийского спорта / под ред. В.Н. Платонов. К.: Олимп. лит., 2002. 495 с.
27. Agenda 2020. URL: <https://www.olympic.org/olympica-genda-2020/>
28. Athlete Learning Gateway. URL: <http://onlinecourse.olympic.org/>.
29. Athletes' hub. URL: <https://www.olympic.org/athlete365/4>.
30. COUBERTIN 1986. URL: <http://bmsi.ru/doc/638e24f6-45b7-45ca-a233-40ea4672d4bc/html>
31. IOC, Olympic values. URL: <https://www.olympic.org/the-ioc>.
32. Olympic Charter. Lausanne: International Olympic Committee. Olympic world library. 2004. URL: <https://library.olympic.org>.